

Současné mezinárodní bezpečnostní prostředí

Struktura

I. Charakteristika současného mezinárodního prostředí

II. Mezinárodní krizový manažment

I. Současné mezinárodní bezpečnostní prostředí

1. Radikální pokles pravděpodobnosti přímé teritoriální agrese mezi evropskými státy
 - Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě
 - Opatření v oblasti důvěry a bezpečnosti (Vídeňský dokument 1999, Smlouva o otevřeném nebi)
2. Postupné rozšiřování a prohlubování nových hrozeb na nižší úrovni
 - charakter „nových konfliktů“
3. Nárůst důrazu na prosazování univerzality lidských práv spolu s postupným oslabováním principu svrchovanosti a nevměšování do vnitřních záležitostí suverénních států
 - nárůst významu Rady Evropy (Evropský dohovor o ochraně lidských práv a základních svobod, Evropský soud pro lidské práva);
 - Mezinárodní trestní soud
4. Důsledky tzv. „geostrategická revoluce“
 - výrazné upevnění vlivu západních států;
 - základní motiv spolupráce a konkurence – snaha udržet stávající a případně získat nové trhy;
5. Existence ohromného množství zbraní
6. Rozhodující faktory současného vývoje
 - proces vytváření bohatství opírající se o poznání (nové technologie)
 - přináší: nové styly života; zrychlení probíhajících změn, mění se vztah prostoru a času, oslabování národního charakteru,
7. Teorie civilizačních vln A. Tofflera
 - základem metafora „změn v podobě dějinných vln“;
 - nastupující rozdělení světa do tří oddělených, vzájemně odlišných a potenciálně se střetávajících civilizací;
 - charakteristika jednotlivých civilizací;
8. Proces globalizace
 - dvě protichůdné tendence procesu globalizace;
 - nové charakteristiky mezinárodních vztahů;
9. Nárůst netradičních nevojenských a tzv. asymetrických hrozeb

II. Mezinárodní krizový manažment

1. OSN jako hlavní nástroj řešení konfliktů (mírové operace)
 - úloha Rady bezpečnosti;
 - mírové operace OSN;
 - hlavní aktivity mírových operací (prevence konfliktu, budování míru, přechodná/dočasná správa OSN, udržování míru);
2. Základní problémy reformy OSN
 - limitující faktory účinnosti OSN;
 - otázky reformy struktury Rady bezpečnosti;
 - otázky reformy principu jednomyslnosti stálých členů („právo veta“);
3. Organizace Severoatlantické smlouvy a její úlohy v mezinárodním krizovém manažmentu
 - základní charakteristika, úkoly, mechanismy spolupráce, politické a vojenské prvky struktury;
4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU
 - historie pokusů o evropskou politickou integraci;
 - cíle společné politiky a mechanismus přijímání rozhodnutí;
5. Evropská bezpečnostní a obranná politika a její realizace v současnosti
 - základní předpoklady a základní cíl;
 - dokument Bezpečnostní strategie EU – (hlavní pilíře, způsoby zvětšení podílu Evropy na světové bezpečnosti);
 - mírové mise EU;
6. Specifické postavení OBSE v systému evropské bezpečnosti

Literatura:

- Novotný, A.: Slovník mezinárodních vztahů. Magnetpress Bratislava 2004
- www.mepoforum.sk

Kontrolní otázky

1. Základní charakteristika současného mezinárodního bezpečnostního prostředí.
2. Nová povaha národnostních a etnických konfliktů v 90. letech (na příkladu války v bývalé Jugoslávii).
3. Základní mezinárodní dokumenty a orgány na ochranu lidských práv na úrovni OSN, Rady Evropy a EU.
4. Základní charakteristika procesu globalizace a jeho vlivu na systém mezinárodních vztahů.
5. OSN jako důležitý nástroj na řešení konfliktů (mírové operace).
6. Základní problémy reformy OSN.
7. Organizace Severoatlantické smlouvy (základní charakteristika, úkoly, mechanismy spolupráce, politické a vojenské prvky struktury).

8. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (její místo ve vývoji integračního procesu, základní cíle a principy rozhodování).
9. Evropská bezpečnostní a obranná politika (základní cíl, dosažený stav, cíle dokumentu Bezpečnostní strategie EU).